

Lausunto

4.9.2026

VN/20413/2026
VN/20413/2026-PLM-14

Sisäministeriö

Turvallisuuskomitean sihteeristön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle Rajavartiolaitoksen rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi annetun hallituksen esityksen (HE 140/2026 vp) täydentämisestä

Täydentävässä esityksessä lisättäisiin ensimmäisen vaiheen esityksen lakiehdotuksiin säännökset, joiden säätäminen edellyttää perustuslain 10 §:n kotirauhan suojaa ja luottamuksellisen viestin suojaa koskevien lakivarausten muuttamista. Lisäksi Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 3. lukuun ehdotetaan lisättäväksi säännökset uusista salaisista tiedonhankintakeinoista. Esityksessä ehdotetaan muutoksia myös pakkokeinolakiin.

Hallituksen esityksen (140/2026 vp) mukaan Rajavartiolaitoksen rikostiedustelun kohteena on yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vakavasti uhkaava laittomaan maahantuloon tai ihmiskauppaan liittyvä järjestäytynyt rikollisuus ja muu vakava rikollisuus. Eduskunnalle 27.8.2026 annettua esitystä HE 140/2026 vp ei ole vielä valiokunnissa arvioitu, ja nyt kässillä oleva esitysluonnos täydentää sitä. Täydentävässä esityksessä ehdotetun uhkaperusteisen rikostiedustelun sääntelykehikkoon lisättäisiin sellaisia rikostiedustelukeinoja, joilla voidaan puuttua luottamuksellisen viestin suojaan tai valtiosääntöoikeudelliseen kotirauhan suojaan.

Turvallisuuskomitean sihteeristö on tarkastellut esitysluonnosta kokonaisturvallisuuden ja Yhteiskunnan turvallisuusstrategian (YTS) näkökulmista. Kokonaisturvallisuuden toimintamallissa yhteiskunnan elintärkeät toiminnot turvataan laajasti eri tahojen yhteistoimintana ja kokonaisturvallisuus muodostaa perustan suomalaisen yhteiskunnan kriisinkestävyydelle. Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa elintärkeiden toimintojen turvaamiseksi määritetty strateginen tehtävä 15 on rajaturvallisuuden varmistaminen, jonka operatiivinen vastuutoimija on Rajavartiolaitos. Rajavartiolaitos on vastuuviranomainen myös strategisessa tehtävässä 16 (meripelastuksen suorituskyvyn varmistaminen) sekä keskeinen toimija useassa muussa strategisessa tehtävässä.

Esitysluonnos tukee YTS:n ennalta ehkäisevää turvallisuusajattelua eli varautumista. Esitysluonnoksessa on kuitenkin joitakin jännitteitä, joita voisi vielä jatkovalmistelussa tarkastella. Ehdotettu sääntely siirtää painopistettä osin entistä varhaisempaan ja osin abstraktimpaan uhkavaiheeseen, mikä tekee valvonnasta, oikeasuhtaisuudesta ja legitimitetistä entistä keskeisempiä kokonaisturvallisuuden uskottavuuden kannalta. Turvallisuuskomitean sihteeristö katsoo, että jatkovalmistelussa olisi tarpeen vielä kiinnittää kertaalleen huomiota

Postiosoite
Postadress
Postal Address
PuolustusministeriöKäyntiosoite
Besöksadress
OfficePuhelin
Telefon
TelephoneFaksi
Fax
Faxs-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

rikostiedustelun kohdentamiseen, esimerkiksi rikostiedustelukeinon kohdentamiseen muuhun henkilöön (57 e § 3 mom.), kun otetaan huomioon perustuslain muuttamiseen sidotut ja ehdotetut uudet rikostiedustelukeinot ja niiden ulottaminen entistä laajemmalle perusoikeuksien suojaamille alueille. Pitkällä aikavälillä liian avoin sääntely voi rapauttaa yhteiskunnallista luottamusta turvallisuusviranomaisiin, mikä on perinteisesti ollut yksi yhteiskuntamme vahvuus.

Perustuslakivaliokunta ei ole antanut vielä mietintöä perustuslain 10 §:n muuttamista koskevasta esityksestä (HE 50/2026 vp). Rajavartiolaitoksen uhkaperusteista rikostiedustelua koskevassa täydentävässä esitysluonnoksessa perustuslain muutokseen kytköksissä olevien ehdotusten sisältö ja liikkumavara määrittyy lopullisesti perustuslain mahdollisen muutoksen sisällön ja sen voimaantulon mukaan.

Turvallisuuskomitean sihteeristö toteaa lisäksi, että valmistelussa on tai on ollut Rajavartiolaitoksen vireillä olevan uhkaperusteisen rikostiedusteluhankkeen lisäksi poliisin ja Tullin vastaavan kaltaiset rikostiedustelua koskevat säädöshankkeet. Lisäksi vireillä on tiedusteluviranomaisia koskevia säädöshankkeita. Kansalliseen turvallisuuteen liittyvän tiedustelutoiminnan tavoitteet eroavat rikostiedustelun tavoitteista. Edellä mainituilla hankkeilla on liittymä perustuslain 10 §:n mahdolliseen muuttamiseen. Mikäli esitetyt säädöshankkeet etenevät ja toteutuvat, niin on keskeistä, että eri tiedustelua tekevien viranomaisten tehtävien rajapinnat ovat säädöksissä selkeät sekä vastuiden että toiminnan kannalta.

Kokonaisturvallisuuden kannalta on sinänsä optimaalista, mikäli eri viranomaisten tehtäväkenttien väliin ei jää katvealueita, joita rikolliset tai muut toimijat voisivat hyödyntää. Etenkin kriittisiksi katsottavissa rajapinnoissa tulisi huolehtia siitä, että viranomaisten tehtävät liittyisivät hallitusti vastaten toimintaympäristössä käynnissä olevia muutoksia. Toisaalta on keskeistä, että ehdotettavilla rikostiedustelutoimivaltuuksilla ei voida kiertää muuta sääntelyä.

Yleissihteeri

Annukka Ylivaara

Vanhempi hallitussihteeri

Johanna Hakala

Liitteet
Jakelu

SM Sisäministeriö
Sisäministeriö oikeus

VN/20413/2026-PLM-14

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: